

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB) OLAN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA EV GÜVENLİĞİ

HOME SAFETY IN PRESCHOOL CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER (ASD)

Gül KAHVECI

Yrd.Doç.Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi, Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü
Lefke, KKTC

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1300-7397>

gkahveci@eul.edu.tr

Yusuf Kaan YILDIZ

Lefke Avrupa Üniversitesi, Dr.Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü Lefke, KKTC

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4576-5760>

yusufkaan27@gmail.com

Received: February 21, 2024

Accepted: June 10, 2024

Published: June 30, 2024

Suggested Citation:

Kahveci, G., & Yıldız, Y. K. (2024). Otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan okul öncesi çocuklarda ev güvenliği. *International Journal of Su-Ay Development Association (IJOSDA)*, 3(1), 24-32.

Copyright © 2024 by author(s). This is an open access article under the [CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Öz

Dünya genelinde otizm spektrum bozukluklarının (OSB) tahmini yaygınlığı %1'dir. OSB olan bireyler tipik olarak çeşitli çevresel uyaranlara (koku, gürültü, ışık) karşı yüksek bir hassasiyete sahiptir. OSB olan bireyler, sosyal iletişimi iyileştirebilen, kaygı ve agresyonu azaltan ve komorbid semptomları en aza indirebilen farmakolojik desteklere sahiptir. OSB için tek bir müdahale yöntemi olmadığı için, semptomları hafifleten tıbbi destek ve gelişimin erken dönemlerinde başlayan kanıta dayalı müdahaleler OSB olan çocuklara fayda sağlar. Ayrıca, okul ve klinik gibi merkezlerdeki müdahalelerin ev ortamında yürütülmesi ve bu çocukların uyum davranışlarını artırmak için sadece okul ve klinik ortamları değil, aynı zamanda ev ortamları da yapılandırılmalıdır. Bu çalışmanın amacı, annelerin OSB olan bireyler üzerinde ev ortamının özelliklerinin etkisine dair görüşlerini ve deneyimlerini araştırmaktır. Çalışmanın çerçevesi için niteliksel yorumlayıcı tanım tasarımı kullanılmıştır. Çalışmaya katılanlar, OSB olan çocukları olan annelerdir. Odak grupları ile yapılan çalışma, veri doygunluğuna ulaşılan kadar devam etti. Tematik bir inceleme yapıldı. Bulgular, OSB olan bireyleri etkileyen faktörlerin duyuşal, rutinler ve fiziksel çevre gibi birkaç alt kategoriye ayrılabilirliğini göstermektedir. Ev ortamı genellikle güvenli ve tutarlı bir ortam olsa da bu yönlere önemli olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak, bu durumun kontrolün daha zor olduğu diğer ortamlarda olabilecek sonuçları düşünmek gerekmektedir. Bu faktörlerin ve etkilerinin belirlenmesi, OSB olan bir birey ile çevresi arasındaki etkileşimi daha iyi anlamayı sağlar ve profesyonellere müdahalelerinde rehberlik eder.

Anahtar Terimler: Otizm, nöro-gelişimsel problemler, fiziksel çevre.

Abstract

The estimated global prevalence of autism spectrum disorders (ASD) is 1%. Individuals with autism typically exhibit high sensitivity to various environmental stimuli (smells, noise, light). Those with ASD have access to pharmacological supports that can improve social communication, reduce anxiety and aggression, and minimize comorbid symptoms. Since there is no single treatment for ASD, medical support that alleviates symptoms and evidence-based treatments starting in early development can benefit autistic children. Additionally, treatments conducted in schools and clinics should also be carried out at home, and environments such as homes should be structured to enhance the adaptive behaviors of these children. The purpose of this study is to explore the opinions and experiences of mothers on the impact of home environment characteristics on individuals with autism. The framework for this study utilized a qualitative interpretative description design. Participants were mothers of autistic children. The study, conducted with focus groups, continued until data saturation was reached. A thematic review was conducted. Findings indicate that factors affecting autistic individuals can be divided into several subcategories such as sensory, routines, and physical environment. While the home environment is generally safe and consistent, these aspects have been identified as important.

Consequently, it is necessary to consider the potential outcomes in other environments where control might be more challenging. Identifying these factors and their effects helps to better understand the interaction between an autistic individual and their environment and guides professionals in their interventions.

Keywords: Autism, neurodevelopmental issues, physical environment.

GİRİŞ

Otizm spektrum bozukluğu (OSB), yaşamın erken dönemlerinde başlayan ve bireylerde belirli bir kombinasyonu ifade etmek için kullanılan bir nörogelişimsel bozukluktur. Bu kombinasyon; bozulmuş sosyal iletişim, tekrarlayan davranışlar, son derece sınırlı ilgi alanları ve/veya duyuşsal davranışları içerir ve klinik heterojenite genetik ile beyin gelişimi ve bağlantılarına dayanmaktadır (Karagöz & Gündoğdu, 2022; Yılmaz, 2023). Çocukluk döneminin en yaygın nörogelişimsel bozukluklarından biri olan ve dünya genelinde nüfusun yaklaşık %1'ini etkileyen OSB'nin yaygınlığı gün geçtikçe artmaktadır. 2014 yılında 8 yaşındaki çocuklar arasında OSB prevalansı 59'da 1 iken, bu oran 2016 yılında 54'te 1'e yükselmiştir (Baio, 2018). OSB'de, genellikle aynı bireyde iki veya daha fazla bozukluğun bir arada görülmesi dikkate değerdir (Kahveci & Bulut Serin, 2017: 2019).

OSB olan bireyler, sosyal iletişimi iyileştirebilen, kaygı ve agresyonu azaltabilen ve komorbid semptomları en aza indirebilen farmakolojik desteklere sahiptir. OSB için tek bir müdahale yöntemi olmadığından, semptomları hafifleten tıbbi destek ve gelişimin erken dönemlerinde başlayan kanıta dayalı müdahaleler OSB olan çocuklara fayda sağlar. Ayrıca, okul ve klinik gibi merkezlerdeki müdahalelerin ev ortamında yürütülmesi ve bu çocukların uyum davranışlarını artırmak için sadece okul ve klinik ortamları değil, aynı zamanda ev ortamları da yapılandırılmalıdır. OSB olan çocuklar çevresel tehlikelere açıktır bu nedenle aile ve konut ortamları koruyucu önleyici sistemler altında düzenlenmelidir (Pfeiffer vd., 2017). Literatür, ev kazalarındaki riskli durumların yüksek olasılıklı olabileceğine dikkat çekmektedir. Ev kazalarını önlemek için güvenlik becerileri genellikle mutfak, banyo ve genel yaşam alanları gibi evin bölümlerine göre sınıflandırılarak ele alındığı görülmektedir (Collins vd., 1991).

OSB olan çocuğun fiziksel ve zihinsel sağlığını dolaylı olarak etkileyen ve risk içeren diğer koşullar, bireyin iyi oluşu ile ilgilidir. OSB olan bireylerin yaşam kalitesi, genel nüfustan daha düşüktür ve bireyin ev ortamı gibi çevresel sistemlerin iyi oluşu etkilediği düşünülmektedir (McConachie vd, 2018). OSB olan çocukların çevredeki duyuşsal uyaranlara, örneğin dokuya, renge, ışık türüne veya nesnelerin şekline, gürültü veya aşırı görsel uyaranlar da dahil olmak üzere daha hassas olabileceği belirtilmiştir (Mostafa, 2014; Pfeiffer vd, 2017; Sanchez vd, 2011). Belirli unsurların (örneğin, gürültü) öfke nöbetlerini tetikleyebileceği veya uygun olmayan davranışlara neden olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, bireyde kendine zarar verme potansiyeli vardır. Çocuğun sağlığını tehlikeye atabilecek bir başka durum ise ağrıya karşı duyarsızlıktır. Kazalar sırasında veya kendine zarar verme girişimlerinde ağrıya duyarsızlık yaşanabilir ve bu durum bu popülasyonda yaygın davranışlar arasında sayılmaktadır (Richards vd, 2012). Dolayısıyla, çevresel güvenliği sağlayacak şekilde ortamın yapılandırılması özellikle önemlidir (Brown & Dunn, 2010; Kirby vd., 2017; Kahveci, Serin & Akkuş, 2023).

Ev ortamı. OSB olan çocukları ev ortamının nasıl etkilediğine dair belirlenmiş özel bir araştırma bulunmamaktadır. Öte yandan, özel ihtiyaçları olan okul öncesi çocukların yaşamlarında sınıfın fiziksel ortamının nasıl önemli bir rol oynadığı konusunda bazı araştırmalar yapılmıştır (Boyd vd., 2008). Fiziksel düzenleme ve sınıf düzeni (örneğin organizasyon), estetik (örneğin renkler ve dokular, aydınlatma), çevrede görsel yardımcıların kullanımı ve çevrede güvenlik ve emniyeti teşvik eden önlemler, sınıfın parçaları olarak kabul edilir. Mostafa'ya (2014) göre, OSB ile ilgili kişi-çevre etkileşimi üzerine yapılan çalışmaların çoğunluğu, çocukların okulda etkinliklere ve çalışmalara katıldıkları sırada yapılmıştır. Ancak, OSB olan çocukların aile çevreleri üzerine yapılan araştırma çok fazla değildir. Ev, bir kişinin çoğu zamanını geçirdiği yerdir ve sıklıkla diğer insanları, örneğin ebeveynlerini ve kardeşlerini, insan davranışından bağımsız çevre

ve özellikleriyle birlikte içerir. OSB olan bireylerin semptomları yaşam boyu devam ettiğinden (Murphy vd., 2016), OSB olan çocuklar ile yaşayan yetişkinleri etkileyebilecek çevresel özelliklerin belirlenmesi, hem sağlık profesyonellerinden hem de özel eğitim alan profesyonellerden daha doğru müdahaleler sağlanması açısından önemlidir. Bireyin çevresinden alınan bilgilerin bu özellikleri belirlemede çok yararlı olabileceği düşünülmektedir. Ebeveynlerin görüşleri, OSB olan çocuklarıyla aynı evi paylaştıkları için deneyimlerle ilişkilendirilebilir. Çevre, bir bireyin aktiviteleri ve rolleri üzerinde etkili olduğundan, bu çalışma Yetkinlik Modeli'ne dayanmaktadır (Rousseau, 2017; Rousseau vd., 2002). Bu model, kişi ve çevre arasındaki etkileşimi altı kavram aracılığıyla açıklar: kişi, çevre (insan ve insan olmayan), etkinlikler, roller, yetkinlik durumu ve engel durumu. Etkinlikler ve roller etkileşimi temsil eder; böylece kişi, etkinliklerde ve rollerde başarı veya başarısızlığa göre süreklilik veya yetersizlik durumunda konumlandırılır. Çevre, kişiye olumlu veya olumsuz uyarılar sağlayabilir (Rousseau vd., 2002). Bu çalışmada, (insan olmayan) çevre evin fiziksel unsurları ve OSB olan çocuklarla yaşayan anneler tarafından temsil edilmiştir. Etkinlikler ve roller sırasıyla, kişinin insan olmayan ev ortamıyla etkileşimi tarafından temsil edilmiştir. Araştırma soruları şu şekildedir: (1) Çocuğunuzun davranışlarını etkileyen ev ortamı unsurları nelerdir? (2) Bu faktörler çocuğunuzun evdeki etkinliklerini nasıl etkiler? Bu sorulara cevap aramak için, (1) katılımcılar hakkında kısa bilgi, (2) veri toplama süreci hakkında bilgi ve (3) verilerin analizi sunulmuştur.

MATERYAL ve YÖNTEM

Bu çalışma, odak grup tekniği kullanılarak niteliksel yorumlayıcı tanım araştırması formatında yürütülmüştür (Krueger & Casey, 2015; Thorne, 2016).

Katılımcılar

Katılımcıların seçiminde kullanılan kriterler şunlardır: (1) OSB tanısı almış ve okul öncesi dönemde bir çocuğun ailesi olmak, (2) Türkçe iletişim kuran ve Ankara'da yaşayan bir aileye sahip olmak, (3) ayrı evlerde yaşayan evli veya boşanmış ebeveynlere sahip olmak. Böylece çalışmada homojenite (OSB olan bir çocuğa sahip olma) ve heterojenite (farklı aileler) kriterleri karşılanmıştır (Morgan, 1996). Evren kavramı, bir kıta, ülke, şehir ve kurum yanı sıra meslek, cinsiyet, ırk, yaş ve medeni durum gibi belirli demografik özellikleri içeren kitleleri de ifade edebilir. Bu araştırmanın evreni Ankara'daki özel bir eğitim okuludur. Katılımcılar, Ankara'nın tüm merkezi ilçelerinden gelen ve özel bir eğitim merkezine devam eden OSB tanısı almış öğrencilerin anneleridir.

Veri toplama

"Odak gruplar", tercih edilen veri toplama tekniği olarak seçilmiştir (Wilson, 1997). Annelerin çalışmaya katılmayı kabul etmeleri üzerine sözlü onay alındı ve özel eğitim okuluna geldiklerinde grup toplantısı sırasında onam formu imzalandı ve ilgili sorulara verilen yanıtlar öğretmenler tarafından kaydedildi. Çalışmaya gönüllü olarak katılan OSB olan çocuk anneleri odak gruplarına dahil edildi (n = 89). Toplantılar, özel eğitim merkezinde farklı aralıklarla gerçekleştirildi. Annelerin katılımını sağlamak için okula geldikleri saatler seçildi ve en az iki ve en fazla altı anne içerecek şekilde bir uyum sağlandı. Her oturumda bir moderatör ve yardımcı moderatör olarak görev yapan öğretmenler bulunmaktadır. Moderatör, odak grup liderliği deneyimine sahip bir araştırma uzmanı ve lisansüstü öğrencisidir. Yardımcı moderatör, aynı zamanda bir lisansüstü öğrencisi olup, toplantılar boyunca not alarak kaydedilen bilgileri tamamlamıştır. Her toplantının sonunda katılımcılar tarafından belirtilen unsurları doğrulamak için bir özet çalışması yapıldı ve verilen yanıtlar gözden geçirildi. Konunun doğası, katılımcıların daha detaylı paylaşım yapmalarını destekler, böylece daha küçük gruplar katılımcıların kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlar. Oturumlar sırasında annelerden ek gözlemlerini paylaşmaları istendi. Çalışmanın kavramsal çerçevesi ve Krueger ve Casey (2015) tarafından yönlendirilen alt bölüm birimlerinden oluşur: Oturumlar açılış, giriş, geçiş, ana ve son sorular olarak düzenlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Ev uyarlamalarının türleri.

Ev Uyarlamalarının Türleri	n	%
1. Rahatlama Köşesi	12	13
2. Etkinlik Köşesi	32	36
3. Geniş depolama alanları-dağınıklık önlemleri	89	100
4. Büyük depolama alanları-toksik madde güvenliği	14	16
5. Görsel programlar için özel alan oluşturma	45	51
6. Yardımcı teknoloji araçları için özel alan oluşturma	0	0
7. Duvar boyası için renk uyarlaması	0	0
8. Ortam akustiğinde uyarlamalar	24	27
9. Aydınlatma uyarlamaları	37	42
10. Duyusal oda	59	66
11. İklimlendirme sistemleri	16	18
12. Gürültü önleme uyarlamaları	5	6
13. Mahremiyet için kişisel alan	6	7
14. Öfke nöbetleri için güvenli oda	0	0
15. Ziyaretçiler, misafirler için güvenli ev ortamı	32	36
16. Kapalı/bahçede güvenli oyun ortamı	78	87
17. Dayanıklı ev malzemesi	89	100
18. Tamirat işleri	25	28
19. Pencere-dış kapı güvenlik kilitleri	57	64
20. Banyo ve mutfak güvenliği	35	39
21. Gizlilik için gelişmiş izleme teknolojisi	39	44

Çalışmada kullanılan anahtar soru örnekleri aşağıdaki gibidir: (1) Çocuğunuzun evdeki davranışlarını düşünün. Çocuğunuzun davranışları üzerinde hem olumlu hem de olumsuz en fazla etkiye sahip en az üç insan dışı çevre unsurunu listeleyebilir misiniz? Araştırmada sorulan son soru: (2) Çocuğunuz ve aileniz için en başından itibaren ideal bir ev inşa edebilseniz, bu nasıl olurdu? Lütfen açıklayınız. Veri analizi Tematik içerik analizi yapılmıştır (Neuendorf, 2018). İlk olarak, ses kaydı kelimesine yazıya dökülmüştür (Rousseau vd., 2002). Kodlama, iki yazar tarafından ayrı ayrı yapılan metin alıntılarını üzerinde %78'lik bir uyumla doğrulanmıştır. Doğrulama yüzdesi bazı kodların örtüşmesi ile açıklanabilir. Ses kaydı ile yapılan transkriptler Nvivo yazılım programı (QSR International, 2018) kullanılarak kodlanmıştır. Ardından, çalışmadaki birinci ve ikinci yazarlar kodlara bağlı olarak tek adımda (R1) veri indirgeme işlemi gerçekleştirmiştir. Bu indirgemedede iki araştırmacı arasında tutarlılık sağlanmış, temalar ve alt temalar belirlenmiştir (Neuendorf, 2018). Örneğin, ilk indirgeme aşamasında (R1), kelime kelime bazı alıntılarının ilk koduyla bir tablo oluşturulduktan sonra tutarlılık tespit edildiği için veriler yeni koda taşınmamıştır.

Veri analizi

Tematik içerik analizi yapıldı (Neuendorf, 2018). İlk olarak, ses kaydı kelimesine transkribe edildi (Rousseau vd, 2002). Kodlama, iki yazar tarafından ayrı ayrı yapılan metin parçalarında %78 oranında bir anlaşma ile doğrulandı. Doğrulama yüzdesi, bazı kodların örtüşmesiyle açıklanabilir. Ses kaydı ile yapılan transkriptler, Nvivo yazılım programı kullanılarak kodlandı (QSR International, 2018). Daha sonra, çalışmadaki ilk ve ikinci yazarlar kodlara bağlı olarak veri indirgeme işlemi bir adımda (R1) gerçekleştirdi. Bu indirgeme sırasında, iki araştırmacı arasında tutarlılık sağlandı ve temalar ile alt temalar belirlendi (Neuendorf, 2018). Örneğin, ilk indirgeme aşamasında (R1), bazı alıntılarının kelime kelime ilk koduyla bir tablo oluşturulduktan sonra tutarlılık belirlendiği için veriler yeni koda aktarılmadı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Türkiye'nin Ankara ilinde yapılmıştır. Ayrıca, OSB profillerinin heterojenliği göz önüne alındığında, çocukların ihtiyaçlarının bozukluğun şiddetine ve belirti türlerine göre farklılık göstereceği bilinmektedir (Charman, 2014; Fountain vd, 2012; Nazeer & Ghaziuddin, 2012). Bu nedenle, araştırmanın yüksek sayıda katılımcı ile yapılması gerekmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Bu çalışmanın amacı, annenin OSB olan okul öncesi çağındaki çocuğunun davranışlarını etkileyen ev ortamının özellikleri hakkındaki deneyimlerini ve görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışmada kullanılan ana sorular şunlardır: (1) Çocuğunuzun evdeki davranışını düşünün. Çocuğunuzun davranışlarını hem olumlu hem de olumsuz etkileyen en önemli üç insan olmayan çevre unsurunu sıralayabilir misiniz? Araştırmada sorulan son soru: (2) Başından itibaren çocuğunuz ve aileniz için ideal bir ev inşa edebilseniz, bu nasıl olurdu? Lütfen açıklayın. Araştırmada sorulan ilk soru incelendi ve annelerin çocuklarının davranışları üzerinde en olumlu etki yapacak faktörlerin evde dağılımı (%100), eve alınan malzemelerin sağlam olması, kırıldığında çocuğa zarar vermemesi ve duyuşal oda kurulup duyuşal bütünleme çalışmaları için kullanıldığında çocuklarının çevresel uyaranlara daha duyarlı olmaları belirtildi (72%). Anneler, evde yardımcı teknoloji cihazları için özel bir alan bırakılması, evde özel duvar renklerinin seçilmesi ve öfke nöbetleri için özel bir oda ayrılmasının çocukları üzerinde en az etkiye sahip olan koşullar olduğunu bildirdi (0%). Anketle sorulan (2) "Başından itibaren çocuğunuz ve aileniz için ideal bir ev inşa edebilseniz, bu nasıl olurdu?" sorusuna anneler tarafından verilen yanıtlar bölümlere ayrıldı ve aşağıdaki sonuçlar elde edildi.

Tüm çocuklar gibi, OSB olan çocukların da iyi olmaları için güvenli ve emniyetli bir ortam sağlamak birincil bir endişe kaynağıdır. Burton-Hoyle (2011), Case-Smith & Arbesman (2008) ve İnan (2009) gibi birçok profesyonel, özellikle özel gereksinimli çocukların hayatlarında basit çevresel değişikliklerin önemli bir rol oynayabileceğini gözlemlemiştir. Rahatsız edilmeyen köşeler veya sallanan sandalyeler gibi basit değişiklikler, aşırı yüklenmiş çocukların duyuşal düzenlemelerini teşvik etmekte ve uygun olmayan davranışları azaltmaktadır (Case-Smith & Arbesman, 2008; İnan, 2009).

OSB olan çocukların yüksek oranının akustikle ilgili uyarlardan ciddi rahatsızlık duyduğu gözlemlenmiştir: konutların akustik açıdan uygun şekilde tasarlanması (yani yankılanmanın önlenmesi veya ses yalıtım malzemeleri kullanılması), onların refahı için temel bir öneme sahip olduğu ifade edilmektedir (Zaniboni, Marzi, Caniato, & Gasparella, 2021). Titrek ışık, yüksek aydınlatma, parlama, kokular veya sıcak maruziyeti gibi diğer uyaranlar da otizm spektrumundaki birçok kişi için rahatsız edici unsurlar arasında sayılmaktadır. Bu çalışmada annelerin aydınlatma uyarlamalarına %42 olacak şekilde yüksek oranda önem vererek olumsuz uyarılardan kaçındıkları görülmektedir.

Standart ve rutin olaylara da aşırı tepki gösterebilecekleri için, otizmliler çevresel parametrelerdeki değişiklikler açısından özel dikkat gerektirir (çevresel riskler). Kazara riskler hem rutin durumları (örneğin, bir cismin düşmesi) hem de gerçek tehlikeli olayları (örneğin, yangın) kapsar: otizmliler bir kişi, bu tür olaylara uygun şekilde tepki veremeyebilir, bu da kendisine daha fazla tehlike oluşturabilir. Yapılan aktiviteler nedeniyle mutfak ve banyo en riskli ortamlardır ve otizm spektrumundaki kişiler için tasarımda özel dikkat gerektirir. Bu çalışmada banyo güvenliğine %38 oranında dikkat edildiği görülmektedir. Öte yandan, özellikle en çok zaman geçirilen odalarda (oturma odası, yatak odası) sessizlik çok önemlidir (Zaniboni, 2021). Ortam akustikindeki uyarlamalara %27 oranında önemsenerek uyarlamalar yapıldığı verisi elde edilmiştir. Pencere-dış kapı güvenlik kilitlerindeki uyarlamalar ise %64 oranında uyarlamaya rastlanmıştır. Yapılan tüm uyarlamalar ele alındığında düşük bütçeli uyarlamaların daha öncelikli şekilde ele alınarak gerçekleştirildiği görülmektedir.

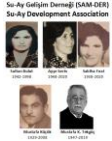
Allen ve Schwartz (1996) ise, fiziksel çevrenin herhangi bir engel içermemesinin (örneğin, dağınıklık, kaygan zeminler ve buruşuk halılar) önemli yaralanmaların önlenmesi açısından önemli olduğunu açıklamışlardır. Quill (2000) dağıtıcı bir çevrenin çevreye negatif tepki verebileceğini belirtirken, Moore (1996) alanın çok küçük olması ve çok fazla insanın bulunması durumunda güvenliğin engellenebileceğini kabul eder ve OSB olan çocuklar için geniş yaşam alanları önermektedir. Ayrıca, çocuklar gürültü ve karmaşadan olumsuz etkilenebilir ve bu durum daha fazla gözetim gerektirebilir. OSB olan çocuklar ve aileleri için ev ortamı tipik gelişim gösteren çocuklar ve ailelerinde olduğu gibi güvenli ve iyi oluşu desteleyen nitelikler barındırmalıdır. İyi oluş ve bireylerin ev içerisindeki güven, konfor alanlarının sağlanması/pekiştirilmesi sosyal uyum ve başarıyı desteklemektedir. Gözden geçirilen araştırma bulguları, fiziksel çevrelerin OSB olan çocuklar için önemli bir husus olabileceğini desteklemektedir. Davis ve Fox (1999) tarafından çevre düzenlemesi ve/veya modifikasyonu ile ilgili 43 çalışmayı inceleyerek, fiziksel çevrenin önemini ortaya koymuş ve bu çalışmanın bulguları ile paralellik göstermiştir. Bu çalışmanın sonuçları, profesyonellerin bu popülasyon üzerindeki müdahalelerinde rehberlik edebilir. Ancak, yaşam ortamında insan-çevre etkileşimini daha iyi anlamak ve profesyonellere araçlar sağlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Etik ve Çıkar Çatışması

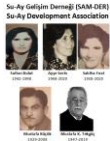
Makalenin yazarları olarak, araştırmanın tüm süreçlerinde etik kurallarına dikkat ettiğimizi ve yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederiz.

KAYNAKLAR

- Allen, K. E., & Schwartz, I. S. (1996). *The exceptional child: Inclusion in early childhood education* (3rd ed.). Boston, MA: Del Mar.
- Baio, J., Wiggins, L., Christensen, D. L., Maenner, M. J., Daniels, J., Warren, Z., ... & White, T. (2018). 5919599: Prevalence of autism spectrum disorder among children aged 8 years-Autism and developmental disabilities monitoring network, 11 sites, United States, 2014. vol. 67, issue 6. *MMWR Surveillance Summaries*, 1-23.
- Boyd, B. A., Conroy, M. A., Asmus, J. M., McKenney, E. L., & Mancil, G. R. (2008). Descriptive analysis of classroom setting events on the social behaviors of children with autism spectrum disorder. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 43, 186-197.
- Brown, N. B., & Dunn, W. (2010). Relationship between context and sensory processing in children with autism. *American Journal of Occupational Therapy*, 64(3), 474-483. <https://doi.org/10.5014/ajot.2010.09077>
- Case-Smith, J., & Arbesman, M. (2008). Evidence-based review of interventions for autism used in or of relevance to occupational therapy. *American Journal of Occupational Therapy*, 62, 416-429. <https://doi.org/10.5014/ajot.62.4.416>
- Charman, T. (2014). Early identification and intervention in autism spectrum disorders: Some progress but not as much as we hoped. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 16(1), 15-18. <https://doi.org/10.3109/17549507.2013.859732>
- Collins, B. C., Wollery, M., & ve Gast, D. L. (1991). A survey of safety concerns for students with special needs. *Education and Training in Mental Retardation*, 26(3), 305-318.
- Davis, C. A., & Fox, J. (1999). Evaluating environmental arrangement as setting events: Review and implications for measurement. *Journal of Behavioral Education*, 9(2), 77-96. <https://doi.org/10.1023/A:1022884816219>
- Fountain, C., Winter, A. S., & Bearman, P. S. (2012). Six developmental trajectories characterize children with autism. *Pediatrics*, 129(5), e1112-e1120. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-1601>
- Inan, H. Z. (2009). The third dimension in preschools: Preschool environments and classroom design. *European Journal of Educational Studies*, 1(1), 55-66.
- Karagöz, D., & Gündoğdu, Ö. Y. (2022). Otizm Spektrum Bozukluğu'nda Melatonin metaboliti düzeyi ile klinik bulgular ve uyku sorunları arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 25(1), 84-92.
- Kahveci, G., & Bulut, S. N. (2019). Shaping vocal stereotypy in autism spectrum disorder: A non-aversive communication teaching technique. *Universal Journal of Educational Research*, 7(6), 1448-1457. <https://doi.org/10.13189/ujer.2019.070612>

- Kahveci, G., & Bulut Serin, N. (2017). A comparison of the effectiveness of “reading together” and “animal assisted reading together” interventions on reading fluency of a student with emotional and behavioral disorder. *Electronic Turkish Studies*, 12(33). <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12790>
- Kahveci, G., Serin, N. B., & Akkuş, O. (2023). Using a tablet-mediated intervention for teaching pre-addition skills to children with autism. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 17(1), 35-43.
- Kirby, A. V., Boyd, B. A., Williams, K. L., Faldowski, R. A., & Baranek, G. T. (2017). Sensory and repetitive behaviors among children with autism spectrum disorder at home. *Autism*, 21(2), 142–154. <https://doi.org/10.1177/1362361316632710>
- Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2015). *Focus group interviewing*. In *Handbook of practical program evaluation* (pp. 506–534). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119171386.ch20>
- McConachie, H., Mason, D., Parr, J. R., Garland, D., Wilson, C., & Rodgers, J. (2018). Enhancing the validity of a quality of life measure for autistic people. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 48, 1596–1611. <https://doi.org/10.1007/s10803-017-3402-z>
- Moore, G. T. (1996). How big is too big? How small is too small? *Childcare Information Exchange*, 110, 21–24.
- Morgan, D. L. (1996). Focus groups. *Annual Review of Sociology*, 22(1), 129–152. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.22.1.129>
- Mostafa, M. (2014). Architecture for autism: Autism ASPECTSS™ in school design. *International Journal of Architectural Research: ArchNet-IJAR*, 8(1), 143–158.i. <https://doi.org/10.26687/archnet-ijar.v8i1.314>
- Murphy, C. M., Wilson, C. E., Robertson, D. M., Ecker, C., Daly, E. M., Hammond, N., Galanopoulos, A., Dud, I., Murphy, D., & McAlonan, G. M. (2016). Autism spectrum disorder in adults: Diagnosis, management, and health services development. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 12, 1669–1686. <https://doi.org/10.2147/NDT.S65455>
- Nazeer, A., & Ghaziuddin, M. (2012). Autism spectrum disorders: Clinical features and diagnosis. *Pediatric Clinics*, 59(1), 19–25. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2011.10.007>
- Neuendorf, K. A. (2018). *Content analysis and thematic analysis*. In *Advanced research methods for applied psychology* (pp. 211–223). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315517971-21>
- Pfeiffer, B., Coster, W., Snethen, G., Derstine, M., Piller, A., & Tucker, C. (2017). Caregivers’ perspectives on the sensory environment and participation in daily activities of children with autism spectrum disorder. *American Journal of Occupational Therapy*, 71(4), 7104220020p1–7104220028p9. <https://doi.org/10.5014/ajot.2017.021360>
- Quill, K. (2000). DO-WATCH-LISTEN-SAY: Social and communication intervention for children with autism. Baltimore, MD: Brookes Publishing. Richards, C., Oliver, C., Nelson, L., & Moss, J. (2012). Self-injurious behaviour in individuals with autism spectrum disorder and intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 56(5), 476–489. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2012.01537.x>
- Rousseau, J. (2017). Modèles généraux en ergothérapie: Le Modèle de compétence. In M.-C. Morel-Bracq (Ed.), *Les modèles conceptuels en ergothérapie-Introduction aux concepts fondamentaux* (2nd ed., pp. 107–119). De Boeck Supérieur.
- Rousseau, J., Potvin, L., Dutil, E., & Falta, P. (2002). Model of competence: A conceptual framework for understanding the person-environment interaction for persons with motor disabilities. *Occupational Therapy in Health Care*, 16(1), 15–36. https://doi.org/10.1080/J003v16n01_02
- Routledge. Tomchek, S. D., & Dunn, W. (2007). Sensory processing in children with and without autism: A comparative study using the short sensory profile. *The American Journal of Occupational Therapy*, 61(2), 190–200. <https://doi.org/10.5014/ajot.61.2.190>
- Sanchez, P. A., Vazquez, F. S., & Serrano, L. A. (2011). Autism and the built environment. *Autism Spectrum Disorders-from Genes to Environment*, 19, 363–380.
- Thorne, S. (2016). *Interpretive description: Qualitative research for applied practice*.
- Wilson, V. (1997). Focus groups: A useful qualitative method for educational research?. *British Educational Research Journal*, 23(2), 209–224. <https://doi.org/10.1080/0141192970230207>
- Yılmaz, D. A. (2023). Otizm Spektrum Bozuklugunda Oksitosinin Etkinliđi. *TOGÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 106–116.

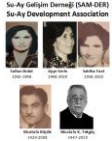

Zaniboni, L., Marzi, A., Caniato, M., & Gasparella, A. (2021, November). Comfortable and safe environments for people with autism: Preliminary analysis of risks and definition of priorities in the design phase. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 2069, No. 1, p. 012177). IOP Publishing. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/2069/1/012177>

EXTENDED ABSTRACT

Autism Spectrum Disorder (ASD) is a neurodevelopmental condition that emerges early in life, characterized by a specific set of traits in individuals. These traits include challenges in social communication, repetitive behaviors, extremely limited interests, and/or sensory sensitivities, with clinical variability rooted in both genetic factors and brain development. ASD is one of the most prevalent neurodevelopmental disorders among children, affecting about 1% of people worldwide, and its incidence is on the rise. For instance, the prevalence among 8-year-olds increased from 1 in 59 in 2014 to 1 in 54 by 2016 (Baio, 2018). It is common for individuals with ASD to experience multiple disorders simultaneously. Regarding the home environment, specific studies focused on how it influences children with ASD are lacking. However, there has been research on the significant impact of the physical classroom environment on preschoolers with special needs (Boyd et al., 2008). Elements such as the physical layout and organization of the classroom, its aesthetic features like colors and textures, lighting, the use of visual aids, and safety measures are integral to the classroom setting. Mostafa (2014) notes that the majority of research on the interaction between individuals with ASD and their environment has been conducted in school settings during active participation in educational activities. Research on the home settings of children with ASD is comparatively sparse. The home, a primary living space, typically involves constant interaction with family members like parents and siblings and includes numerous environmental elements. Symptoms of ASD are lifelong, affecting individuals consistently throughout their existence. This research was conducted using a qualitative interpretative descriptive approach with focus groups as the primary data collection method, following guidelines from Krueger & Casey (2015) and Thorne (2016). All participants, who were families of preschool-aged children diagnosed with ASD, Turkish-speaking, and residing in Ankara with parents either married or divorced and living in separate homes, consented in writing prior to participating. This participant selection ensured both homogeneity (having a child with ASD) and heterogeneity (varying family structures) as outlined by Morgan (1996). Focus groups were the chosen method for gathering data (Wilson, 1997). Mothers of children with ASD consented verbally and then in writing during the group meetings at a special education school, where teachers recorded their responses. A total of 89 mothers participated, with meetings scheduled at times convenient for them, usually when they were already at the school. The groups were kept small, between two to six mothers, to ensure in-depth discussion and personal engagement. Each focus group session was facilitated by a moderator, who was a research specialist and a graduate student experienced in leading focus groups, and an assistant moderator, also a graduate student, who took comprehensive notes. The meetings were structured into different phases: opening, introduction, transition, main discussion, and conclusion, adhering to the structure proposed by Krueger and Casey (2015). At the conclusion of each session, a summary was presented to verify the discussed elements, and the responses were carefully reviewed. The format encouraged mothers to share detailed insights and additional observations about their experiences, leveraging the intimate setting of smaller groups for richer dialogue and expression. The study addressed its initial inquiry and identified key factors that positively influence children's behavior in the home environment. The most effective measures include eliminating clutter (100% effectiveness), using durable, safe household items, and employing sensory rooms for sensory integration activities, which enhance children's responsiveness to environmental stimuli (72%). Conversely, mothers reported that leaving space for assistive technology devices, selecting specific wall colors, and creating dedicated rooms for tantrums had negligible impact on their children (0% effectiveness). Responses to the survey question, "If you could build an ideal home from scratch for your child and family, what would it be like?" led to several findings. A significant number of children with ASD experience severe discomfort from acoustic stimuli. Properly designing homes to reduce echo or employing sound insulation is crucial

for their well-being (Zaniboni, Marzi, Caniato, & Gasparella, 2021). Additional sensory irritants, including flickering lights, intense illumination, glare, odors, or heat exposure, are problematic for many on the autism spectrum. The study noted that 42% of mothers place high priority on making lighting adjustments to mitigate these adverse stimuli. Kitchens and bathrooms are identified as the most hazardous areas due to the nature of activities performed there, necessitating careful design attention for those with ASD. Safety in the bathroom was a focus for 38% of participants. Moreover, achieving quiet in commonly used rooms such as living rooms and bedrooms is paramount (Zaniboni, 2021), with 27% of adjustments related to improving room acoustics. Modifications to window and external door security locks were reported by 64% of respondents. It was noted that cost-effective adaptations are generally prioritized and implemented first. Allen and Schwartz (1996) stressed the importance of an unobstructed physical environment (e.g., free from clutter, slippery floors, and wrinkled carpets) in preventing significant injuries. Quill (2000) pointed out that a cluttered environment could provoke adverse reactions, while Moore (1996) recognized that overly small and crowded spaces can compromise safety, advocating for ample living spaces for children with ASD. Furthermore, exposure to noise and chaos can adversely affect children, possibly necessitating increased supervision. The home environment for families with ASD should foster safety and well-being, similar to environments for typically developing children. Ensuring and reinforcing safe, comfortable spaces within the home is crucial for social adaptation and success. Research reviewed, including an analysis by Davis and Fox (1999) of 43 studies on environmental organization or modification, underscores the critical role of physical settings in supporting children with ASD. These findings offer valuable insights for professionals designing interventions for this population. Nonetheless, further research is essential to deepen understanding of human-environment interactions in residential settings and to develop effective tools for practitioners.